

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัย “การสื่อสารเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่แหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพรตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่” เป็นการวิจัยประยุกต์ที่มุ่งศึกษาวิธีการสื่อสารและการนำเสนอสำหรับมัคคุเทศก์น้อยเพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรในลักษณะ “รู้จัก เก็บเป็น ใช้เป็น และคุ้มครองอนุรักษ์” ให้กับประชาชนในพื้นที่ตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสร้างมัคคุเทศก์น้อยฝึกอบรมตามวิธีการสื่อสารและการนำเสนอเพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรในลักษณะ “รู้จัก เก็บเป็น ใช้เป็น และคุ้มครองอนุรักษ์” และเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพรในชุมชนตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ มีขอบเขตการวิจัย ด้านประชากร คือประชากรพืชสมุนไพรในพื้นที่ตำบลสะลวง ประชากรเยาวชนในตำบลสะลวง และประชากรแหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพรในตำบลสะลวง ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัย คือกิจกรรมสำรวจและค้นหาความต้องการของชุมชน กิจกรรมนำเสนอโครงร่างการวิจัยพัฒนาพื้นที่ให้แก่ชุมชน กิจกรรมวิเคราะห์และคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมสร้างมัคคุเทศก์น้อยและพัฒนาแหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพร กิจกรรมมัคคุเทศก์น้อยลงพื้นที่สื่อสารกับชุมชน และกิจกรรมสำรวจชุมชนภายหลังมัคคุเทศก์น้อยลงพื้นที่สื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพร ผลการศึกษสามารถแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ตามขอบเขตเนื้อหาการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลจากการดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน จากกิจกรรมสำรวจและค้นหาความต้องการของชุมชน กิจกรรมนำเสนอโครงร่างการวิจัยพัฒนาพื้นที่ให้แก่ชุมชน และกิจกรรมวิเคราะห์และคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

ส่วนที่ 2 ผลจากการดำเนินกิจกรรมสร้างมัคคุเทศก์น้อยและพัฒนาแหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพร

ส่วนที่ 3 ผลจากการดำเนินกิจกรรมมัคคุเทศก์น้อยลงพื้นที่สื่อสารกับชุมชน

ส่วนที่ 4 ผลจากการดำเนินกิจกรรมสำรวจชุมชนภายหลังมัคคุเทศก์น้อยลงพื้นที่สื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพร

**ส่วนที่ 1 ผลจากการดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนจากกิจกรรมสำรวจและ
ค้นหาความต้องการของชุมชน กิจกรรมนำเสนอโครงการวิจัยพัฒนาพื้นที่ให้แก่
ชุมชน และกิจกรรมวิเคราะห์และคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย**

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนนี้มาจากการดำเนินการวิจัย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมสำรวจและค้นหาความต้องการของชุมชน กิจกรรมนำเสนอโครงการวิจัยพัฒนาพื้นที่ให้แก่ชุมชน และกิจกรรมวิเคราะห์และคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย จากการดำเนินการวิจัยทั้ง 3 กิจกรรม อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการดำเนินกิจกรรมสำรวจและค้นหาความต้องการของชุมชน การวิจัยครั้งนี้มีการดำเนินกิจกรรมสำรวจและค้นหาความต้องการจำนวน 2 ครั้ง คือ การเปิดเวทีชาวบ้านตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยแกนนำชุมชนประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสะลวง หน่วยงานประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลสะลวง และการสำรวจพื้นที่ ในวันที่ 1 พฤษภาคม 2552 โดยให้ชุมชนนำเสนอข้อมูลทั่วไปของตำบล และสิ่งที่ชุมชนต้องการพัฒนาในมิติต่างๆ หลังจากที่มีการเปิดเวทีชาวบ้านแล้วก็มีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับแกนนำที่เคยทำโครงการ “สมุนไพร่เพื่อสุขภาพ” คือคุณอภิชาติ ชาวเวียง ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน ในวันที่ 10 พฤษภาคม 2552 ผลการดำเนินกิจกรรมพบว่า พื้นที่ตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ มีป่าชุมชนที่มีความหลากหลายของพืชสมุนไพรกว่า 300 ชนิด ปี 2546 ชุมชนมีการจัดการข้อมูลพืชสมุนไพรได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส) ในโครงการ “สมุนไพร่เพื่อสุขภาพ” โดยทีมฮักสะลวง ผลที่ได้รับคือ รูปเล่ม “สมุนไพร่..ฮักสะลวง” เผยแพร่ให้กับสมาชิกของชุมชน บุคคลภายนอกชุมชน รวมถึงสื่อมวลชน เกิดแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพร มีการแลกเปลี่ยนตำรับยาสมุนไพรในกลุ่มหมอเมือง ประชาชนรู้จักพืชสมุนไพร วิธีเก็บและวิธีการนำพืชสมุนไพรไปใช้รักษาโรคและจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริม และเกิดกลุ่มมัคคุเทศก์น้อยทำหน้าที่ให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว องค์กร หน่วยงาน และผู้ที่สนใจในระยะหนึ่ง ผลจากการเผยแพร่ความหลากหลายของพืชสมุนไพรทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ผลกระทบด้านบวกคือสมาชิกในชุมชนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และสร้างเป็นรายได้เสริม ส่วนผลกระทบด้านลบคือคนจากภายนอกชุมชนเข้ามาารุกรานพืชสมุนไพรในป่าชุมชนของตำบลสะลวง โดยการเก็บพืชสมุนไพรในลักษณะของการทำลาย ไม่ใช่เก็บแบบยั่งยืนนำไปจำหน่ายให้กับโรงงานตำบลงเถือเคียง ส่งผลให้ปริมาณของพืชสมุนไพรลดลงหรือบางชนิดสูญหาย และรายได้เสริมของคนในชุมชนก็ลดลงด้วย ชุมชนจึงต้องการจะหาวิธีการอนุรักษ์คุ้มครองพืช

สมุนไพรรูปในป่าชุมชนและจะสร้างตัวแทนชุมชนคนรุ่นใหม่ในรูปแบบของมัลติมีเดียให้กลับมาอีกครั้ง เพื่อปลูกฝังความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพร และถ่ายทอดให้กับคนในชุมชน ในมิติ “รู้จัก เก็บเป็น ใช้เป็นและคุ้มครองอนุรักษ์” ความต้องการของชุมชนในครั้งนี้จึงเป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยนำมาเป็นโจทย์ในการวิจัยว่า จะทำอย่างไรให้คนในชุมชนมีการอนุรักษ์คุ้มครองพืชสมุนไพรในป่าชุมชนของตำบลสะลวง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่

รูปภาพที่ 3 กิจกรรมสำรวจและค้นหาความต้องการของชุมชน

2. ผลการดำเนินกิจกรรมนำเสนอโครงร่างการวิจัยพัฒนาพื้นที่ให้แก่ชุมชน จากการเปิดเวทีชาวบ้านวันที่ 12 เดือน พฤศจิกายน 2552 ซึ่งประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสะลวง และหม่อมเมืองจากชมรมผู้สูงอายุทั้ง 8 หมู่บ้าน ณ หอประชุมที่บึงกระตี่มโหฬาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยนักวิจัยเสนอโครงร่างงานวิจัยเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยให้ชุมชนตรวจสอบว่าสอดคล้องกับมิติของความต้องการพัฒนาพื้นที่ของชุมชนหรือไม่ อย่างไรก็ตาม มีการปรับปรุงโครงร่างวิจัยร่วมกัน รวมถึงการคัดเลือกตัวแทนของชุมชนในการประสานและร่วมดำเนินโครงการวิจัย ผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม คือ ชุมชนยอมรับกับโครงร่างวิจัยว่าตอบโจทย์

ความต้องการของชุมชนในการดำเนินการที่จะนำชุมชนไปสู่การปลูกฝังความรู้สึกเป็นเจ้าของ หวงแหวน และการอนุรักษ์พืชสมุนไพรในป่าชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์น้อยซึ่งเป็นคนของชุมชนทำหน้าที่เป็นสำคัญในการขับเคลื่อน โดยมีผู้นำความคิดเห็น ผู้มีความรู้ หรือบุคคลสำคัญในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดให้ความรู้ และดูแล ชุมชนมีการคัดเลือกตัวแทนสำหรับประสานการดำเนินการวิจัย คือ นายฝน ดุมไม้ ประธานแพทย์แผนไทย และ นายอภิชาติ ชาวเวียง ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน และชุมชนมีการนัดหมายกับนักวิจัยในการลงพื้นที่สำรวจพืชสมุนไพรในป่าชุมชนอีกครั้งในพื้นที่ราบและพื้นที่สูง และสำรวจแหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพร ในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2552

รูปภาพที่ 4 กิจกรรมนำเสนอโครงร่างการวิจัยพัฒนาพื้นที่ให้แก่ชุมชน

รูปภาพที่ 5 ประธานแพทย์แผนไทยแก่นำชุมชนประสานโครงการ

รูปภาพที่ 6 ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านแก่นำชุมชนประสานโครงการ

3. ผลการดำเนินกิจกรรมวิเคราะห์และคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ขั้นตอนนี้กรวิจัย และชุมชนมีส่วนร่วมกันในการดำเนินการวิเคราะห์กำหนดคุณลักษณะและคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายพืชสมุนไพรที่ชุมชนต้องการอนุรักษ์ กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายพืชสมุนไพรที่ชุมชนต้องการอนุรักษ์ กลุ่มเป้าหมายบุคลากรของชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรทั้งในส่วนของ

บุคลากรผู้มีความเชี่ยวชาญ ได้แก่ หมอเมือง และบุคลากรเยาวชนที่จะมาสร้างเป็นมัคคุเทศก์น้อย กลุ่มเป้าหมายวิธีการสื่อสารและการนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรภายใต้กรอบ “รู้จัก เก็บเป็น ใช้เป็น และคุ้มครองอนุรักษ์” กลุ่มเป้าหมายสถานที่ของแหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพรที่ชุมชนต้องการพัฒนา รูปแบบและองค์ประกอบของแหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพรที่ชุมชนต้องการพัฒนา

รูปภาพที่ 7 วิเคราะห์และคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายร่วมกัน

ผลจากการดำเนินกิจกรรมได้กลุ่มเป้าหมายเป็นข้อสรุปร่วมกัน คือ กลุ่มเป้าหมายพืชสมุนไพรที่ชุมชนต้องการอนุรักษ์ ได้แก่ ขมิ้น คาวตอง โดไม่รู้ล้ม ตะไคร้ เป้าน้อย ไพล พ้าทะลายโจร มะคอกก้อม เอ็นหยีด รวม 12 ชนิด โดยใช้กรอบในการพิจารณาคือ เป็นพืชสมุนไพรที่ชุมชนมีการใช้เป็นจำนวนมาก และเป็นพืชสมุนไพรที่คาดการณ์ว่าจะหมดสิ้นไปได้หากไม่มีการอนุรักษ์ไว้

กลุ่มเป้าหมายบุคลากรของชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพร ได้แก่ นายฝน ดุมไม้ ประธานแพทย์แผนไทย ซึ่งเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรที่ต้องการอนุรักษ์ทั้ง 12 ชนิด และเป็นผู้มีเวลาให้กับกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรตลอดระยะเวลาการดำเนินกิจกรรม

กลุ่มเป้าหมายบุคลากรเยาวชนที่จะมาสร้างเป็นมัคคุเทศก์น้อย นักวิจัยและชุมชนกำหนดคุณลักษณะร่วมกัน ให้เป็นเยาวชนในชุมชนตำบลสะลง อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 จำนวน 10 คน แบ่งเป็น

ชาย 5 คน หญิง 5 คน คณะชั้นปี มีความกล้าแสดงออกเป็นผู้นำ และมีเวลาเข้าร่วมโครงการ ตลอดระยะเวลาการดำเนินกิจกรรม และชุมชนได้คัดเลือกเยาวชนที่จำนวน 10 คนจากโรงเรียน บ้านสะลงนอกเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ชั้น ม.2 จำนวน 4 คน เป็นผู้ชาย 2 คน ผู้หญิง 2 คน ชั้นม.1 เป็นผู้ชายจำนวน 1 คน ชั้น ป.6 จำนวน 2 คน เป็นผู้ชาย 1 คน ผู้หญิง 1 คน และชั้น ป. 5 จำนวน 3 คน เป็นผู้ชาย 1 คน ผู้หญิง 3 คน ดังนี้

ด.ช.เกียรติศักดิ์ ใจบาล ด.ญ. สกุลญา ปิงคำ ด.ญ.กุลสตรี ตาสาย ด.ช.สัชนุกร ดุ้มไม้ ด.ช.อนุชา ตาทอง ด.ญ.สุพรรณษา สุขสบาย ด.ช.หนุ่ม กัณยา ด.ญ.ศิริรัตน์ ภูมิมา ด.ญ.อัญประเสริฐ รักดี ด.ช.วิโรจน์ รอบรู้

รูปภาพที่ 8 เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ

กลุ่มเป้าหมายวิธีการสื่อสารและการนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพร ภายใต้กรอบ “รู้จัก เก็บเป็น ใช้เป็น และคุ้มครองอนุรักษ์” นักวิจัยและชุมชนได้ข้อสรุปร่วมกัน เป็นการฝึกฝนให้กับภาคีตามแบบจำลองการสื่อสารของลาสเวลล์ (The Lasswell model) คือใคร พูดอะไร ผ่านสื่อใด กับใคร เกิดผลอย่างไร โดยเป็นการฝึกฝนจาก องค์ประกอบการสื่อสาร คือ ผู้ส่งสาร สาร และสื่อหรือช่องทางในการสื่อสาร โดย องค์ประกอบการสื่อสารส่วนที่เป็น “สาร” นั้น หมอเมืองจะเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับ พืชสมุนไพรทั้ง 12 ชนิดตามแบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล ที่จะให้ความสำคัญ ทักษะในการ สื่อสาร ระดับความรู้ เน้นตัวแปรทางด้านผู้ส่งสาร คือความน่าเชื่อถือ จากความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องที่จะพูดถ่ายทอดจากประสบการณ์ ใช้ เอกสารควบคุม ศึกษาจากของจริง สาธิต ลงมือทำ และประเมินผล องค์ประกอบการ สื่อสารส่วนที่เป็น “ผู้ส่งสาร” นักวิจัยจะเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับผู้ส่งสารตาม

แบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล ที่จะให้ความสำคัญในปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลทำให้การสื่อสารของผู้ส่งสารประสบผลสำเร็จได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร โดยการบรรยาย อธิบาย สร้างทักษะการพูดโน้มน้าวใจ สาธิต ผูกพันให้เกิดความชำนาญ และประเมินผล สำหรับองค์ประกอบในการสื่อสารส่วนที่เป็น “สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร” จะเป็นการใช้ “มัลติเทคก์น้อย” เป็นสื่อหลัก และร่วมกันพัฒนาสื่ออื่นๆที่เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างขั้นตอนของกิจกรรม สร้างมัลติเทคก์น้อยแปลงรูปความคิดออกมาเป็นสื่อ

กลุ่มเป้าหมายสถานที่ของแหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพรที่ชุมชนต้องการพัฒนา คือ สวนสุขภาพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยเป็นการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์พืชสมุนไพรเกี่ยวกับชื่อและสรรพคุณที่สามารถกันน้ำกันฝนได้

รูปภาพที่ 9 แหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพรที่จะพัฒนา

ส่วนที่ 2 ผลจากการดำเนินกิจกรรมสร้างมัลติเทคก์น้อยและพัฒนาแหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพร

จากการนำข้อสรุปวิธีการสื่อสารและการนำเสนอของชุมชนจากการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนตำบลสะลวงมาดำเนินการสร้างมัลติเทคก์น้อยให้กับชุมชนร่วมกันระหว่างหมอเมืองกับนักวิจัย โดยที่หมอเมืองจะทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรที่ต้องการอนุรักษ์ภายใต้กรอบแนวคิด “รู้จัก เก็บเป็น ใช้เป็น และคุ้มครองอนุรักษ์” ให้แก่บุคลากรเยาวชนที่จะมาสร้างเป็นมัลติเทคก์น้อย และนักวิจัยจะถ่ายทอดวิธีการสื่อสารและการนำเสนอ และการร่วมกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพรโดยชุมชนและทีมนักวิจัย

การดำเนินกิจกรรมสร้างมัลติเทคท์น้อย จากการดำเนินกิจกรรมระหว่างเดือน มกราคม 2553-กุมภาพันธ์ 2553 เพื่อสร้างมัลติเทคท์น้อยในฐานะที่เป็นองค์ประกอบการสื่อสาร คือ ผู้ส่งสาร ตามกรอบการวิจัยที่เป็นข้อสรุปร่วมกันจากการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนคือการฝึกฝนให้กับมัลติเทคท์น้อยตามแบบจำลองการสื่อสารของลาสเวลล์ (The Lasswell model) คือใคร พูดอะไร ผ่านสื่อใด กับใคร โดยหมอเมืองจะเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรทั้ง 12 ชนิดตามแบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล ที่จะทำให้ความสำคัญ ทักษะในการสื่อสาร ระดับความรู้ เน้นตัวแปรทางด้านผู้ส่งสาร คือความน่าเชื่อถือ จากความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องที่จะพูด ถ่ายทอดจากประสบการณ์ ใช้เอกสารควบคู่ คีตภยจากของจริง สาธิต ลงมือทำ และประเมินผล และนักวิจัยจะเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับผู้ส่งสารตามแบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล ที่จะทำให้ความสำคัญในปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลทำให้การสื่อสารของผู้ส่งสารประสบผลสำเร็จได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ด้านการพูดโดยการบรรยาย อธิบาย สร้างทักษะการพูดให้น่าสนใจ สาธิต ฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ และประเมินผล

ผลการดำเนินกิจกรรมแบ่งออกเป็น 5 ส่วนคือ ผลจากการสร้างวิธีการสื่อสารในองค์ประกอบผู้ส่งสาร คือ มัลติเทคท์น้อย ผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลจากการสร้างวิธีการสื่อสารในองค์ประกอบ “สาร” โดยการแปลงรูปความคิดผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลจากการสร้างวิธีการสื่อสารในองค์ประกอบ “สื่อ” โดยการแปลงรูปความคิดผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลจากการสร้างวิธีการสื่อสารและการนำเสนอผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน และผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาแหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพร ดังรายละเอียด

1. ผลการดำเนินการสร้างวิธีการสื่อสารในองค์ประกอบผู้ส่งสาร คือ มัลติเทคท์น้อยผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน

พบว่า มัลติเทคท์น้อยของชุมชนภายใต้ชื่อที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ “ทูตน้อยมัลติเทคท์ รุ่น 1” มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการสื่อสารเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในลักษณะ “รู้จัก เก็บเป็น ใช้เป็น และคุ้มครองอนุรักษ์” แบ่งเป็น 4 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการสื่อสารเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในระดับดีมาก คือ กลุ่มทูตน้อยมัลติเทคท์ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชสมุนไพรทั้ง 12 ชนิดที่ต้องการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์ และสามารถสื่อสารได้เป็นอย่างดี โดยไม่ต้องใช้เครื่องมือสื่อสาร คือ สื่อฟังความคิดพืชสมุนไพร เป็นตัวช่วยเรื่องของการจดจำข้อมูลในขณะสื่อสาร สามารถ

ตอบข้อสงสัยจากคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี มีจำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการสื่อสารเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในระดับดี คือ กลุ่มทูตน้อยมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชสมุนไพรทั้ง 12 ชนิดที่ต้องการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์ และสามารถสื่อสารได้เป็นอย่างดี โดยต้องใช้เครื่องมือสื่อสาร คือ สื่อผังความคิดพืชสมุนไพร เป็นตัวช่วยเรื่องของการจดจำข้อมูลบ้างเป็นครั้งคราวในขณะสื่อสาร สามารถตอบข้อสงสัยจากคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี มีจำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการสื่อสารเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในระดับปานกลาง คือ กลุ่มทูตน้อยมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชสมุนไพรทั้ง 12 ชนิดที่ต้องการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์เป็นอย่างดี แต่ทักษะการสื่อสารยังต้องใช้เครื่องมือสื่อสาร คือ สื่อผังความคิดพืชสมุนไพร เป็นตัวช่วยเรื่องของการจดจำข้อมูลในขณะสื่อสาร สามารถตอบข้อสงสัยจากคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี มีจำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 4 กลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการสื่อสารเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในระดับพอใช้ได้ คือ กลุ่มทูตน้อยมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการสื่อสารเกี่ยวกับพืชสมุนไพรไม่ครบ 12 ชนิด และทักษะการสื่อสารยังต้องใช้เครื่องมือสื่อสาร คือ สื่อผังความคิดพืชสมุนไพร เป็นตัวช่วยเรื่องของการจดจำข้อมูลในขณะสื่อสารตลอดขณะสื่อสาร ตอบข้อสงสัยจากคนในชุมชนได้ไม่ทุกคำถาม มีจำนวน 2 คน

กิจกรรมการสร้างมัคคุเทศก์น้อยและแหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพร
กรอบคือ “รู้จัก”

รูปภาพที่ 10 กิจกรรมสร้างมัคคุเทศก์น้อย “รู้จัก”

กิจกรรมการสร้างมัลลเทศก์น้อยและแหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพร
กรอบคือ “เก็บเป็น”

รูปภาพที่ 11 กิจกรรมสร้างมัลลเทศก์น้อย “เก็บเป็น”

กิจกรรมการสร้างมัลลเทศก์น้อยและแหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพร
กรอบคือ “ใช้เป็น”

รูปภาพที่ 12 กิจกรรมสร้างมัลลเทศก์น้อย “ใช้เป็น”

2. ผลจากการสร้างวิธีการสื่อสารในองค์ประกอบ “สาร” โดยการแปลงรูปความคิด ผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการดำเนินกิจกรรมสร้างมัลติมีเดียโดยการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรตามกรอบของการวิจัยจากหมอเมือง สามารถสรุปเนื้อหาสาร พืชสมุนไพรทั้ง 12 ชนิดในลักษณะ “รู้จัก เก็บเป็น ใช้เป็นและคุ้มครองอนุรักษ์” ดังตารางที่ 1 และ เนื้อหาสารชื่อทีม ข้อความบรรณงค์ 2 รูปแบบ ข้อความบรรณงค์โน้มน้าวใจ 10 ข้อความที่มาจากการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดและมุมมองของทูตน้อยมัลติมีเดียรุ่น 1 และคัดเลือกร่วมกัน ดังตารางที่ 2,3

ตารางที่ 2 แสดงเนื้อหาสารพืชสมุนไพร 12 ชนิดในลักษณะ “รู้จัก เก็บเป็น ใช้เป็น และคุ้มครองอนุรักษ์”

สมุนไพร	รู้จัก	เก็บเป็น	ใช้เป็น	คุ้มครองอนุรักษ์
เหงือกปลาหมอ	แก้โรคผิวหนัง พุพอง น้ำเหลืองเสีย	ต้น ใบ ดอก	-ล้างแล้วหั่น ปั่น กรอง น้ำ ต้ม -ล้างแล้วหั่น ตากแดด เข้าสู่ประคบ ประคบ ตามร่างกาย -ล้างแล้วหั่น ตากแดด ปั่น ใส่แคปซูล 1 แคปซูล ก่อนหรือหลังอาหารวันละ 1 ครั้ง	เก็บใช้แบบพอเพียง เก็บแบบไม่ทำลาย ปลูกเพิ่ม
รางจืด	ขับสารพิษ	ทั้งเถา หรือ เครือ และใบ ตั้งแต่โคน ถึงยอด	-ล้าง หั่น ตาก ต้ม ต้ม -ล้าง หั่น ตาก ปั่น แคปซูล 2 แคปซูลก่อน หรือหลังอาหารวันละ 3 ครั้ง	เก็บใช้แบบพอเพียง เก็บแบบไม่ทำลาย ปลูกเพิ่ม
ฟ้าทะลายโจร	แก้หวัด รักษาโรคคอ อักเสบ	ต้น ดอก และใบ	-ล้าง ตาก ใส่น้ำร้อน ต้ม -ล้าง ตาก ต้ม กรองน้ำ หรือไม่กรองก็ได้ ต้ม -ล้าง ตาก โม่ แคปซูล 1 แคปซูล ก่อนหรือหลัง	เก็บใช้แบบพอเพียง เก็บแบบไม่ทำลาย ปลูกเพิ่ม

			อาหารวันละ 3 ครั้ง -ล้าง ตาก โม่ ผสม น้ำผึ้ง ลูกกลอน 1-2 ลูก ก่อนหรือวันละ 3 ครั้งหลัง อาหาร	
โพล	รักษาท้องอืด ท้องเฟ้อ ปวด พุงเข้า	หัวหรือเหง้า	-ล้าง หั่น ตาก เข้าลูก ประคบ ประคบตาม ร่างกาย -ล้าง ผนกับมหาหิงค์ ทา ท้อง -ล้าง ผนกับมหาหิงค์ ผสมน้ำ ต้ม -ล้าง ทูบหรือผ่านขึ้น บางๆ ต้ม ต้ม	เก็บใช้แบบพอเพียง เก็บแบบไม่ทำลาย ปลูกเพิ่ม
ผักดาวทอง	แก้หอบหืด	ใบ และต้น	ล้าง หั่น ปั่น กรองน้ำ ดื่ม ล้าง กินกับลาบ	เก็บใช้แบบพอเพียง เก็บแบบไม่ทำลาย ปลูกเพิ่ม
เปล้าน้อย	รักษา แ ผ ล ใน กระเพาะ แก้ ไข้	ใบ	ล้าง หั่น ตาก เข้าลูก ประคบ ประคบตาม ร่างกาย	เก็บใช้แบบพอเพียง เก็บแบบไม่ทำลาย ปลูกเพิ่ม
ตะไคร้	บำรุงธาตุ แก้ไข้ แก้คัน ขับเหงื่อ ดับกลิ่นคาว	ทั้งต้น	ล้าง ต้ม ล้าง หั่น ตาก เข้าลูก ประคบ ประคบตาม ร่างกาย ล้าง ปั่น ต้ม กรองน้ำ ดื่ม	เก็บใช้แบบพอเพียง เก็บแบบไม่ทำลาย ปลูกเพิ่ม
โตไม่รู้ล้ม	บำรุงร่างกาย ทั้งยามปกติ และ ยาม อ่อนเพลีย	ต้น ใบ ดอก ราก	-ล้าง ตากแห้ง ต้ม ต้ม -ล้าง ตากแห้ง ใช้ ร่วมกับสมุนไพรตัวอื่น ประเภทยาชูกำลัง ต้ม ดื่ม	เก็บใช้แบบพอเพียง เก็บแบบไม่ทำลาย ปลูกเพิ่ม
ขมิ้น	แก้โรค กระเพาะ สุมานแผล	หัวหรือเหง้า	-ล้าง หั่น ตาก เข้าลูก ประคบ ประคบตาม ร่างกาย	เก็บใช้แบบพอเพียง เก็บแบบไม่ทำลาย ปลูกเพิ่ม

	แก้พื้นคัน		-ล้าง ผน ทา	
มะค้อนก้อม	รักษามะเร็ง ความดัน เบาหวาน	ฝักอ่อน ยอด เมล็ด	-ฝักอ่อน นำไป แกง หรือต้ม -ยอด นำไปแกงหรือต้ม -เมล็ด นำไปตาก คั่ว บด ทำเป็นแคปซูล หรือ นำไปตาก คั่ว แกะเนื้อใน กิน	เก็บใช้แบบพอเพียง เก็บแบบไม่ทำลาย ปลูกเพิ่ม
ว่านน้ำ	แก้ลมขึ้น ลมชัก ขับเหงื่อ แก้ไข้	ใบ	ล้าง หั่น ตาก เข้าลูก ประคบ ประคบตาม ร่างกาย	เก็บใช้แบบพอเพียง เก็บแบบไม่ทำลาย ปลูกเพิ่ม
เอ็นหีต	คลาย เส้นยึด เส้นกต เส้น ทับ	ต้น ใบ ดอก ราก	-ล้าง หั่น ตาก ลูก ประคบ ประคบตาม ร่างกาย -ล้าง กินคัปลาบ -ล้าง ตาก ต้ม ต้ม	เก็บใช้แบบพอเพียง เก็บแบบไม่ทำลาย ปลูกเพิ่ม

ตารางที่ 3 แสดงเนื้อหาสาระ ข้อความเชิญชวนอนุรักษ์ และ ข้อความรณรงค์

ข้อความเชิญชวน อนุรักษ์ แบบที่ 1	ร่วมมือกันคุ้มครองอนุรักษ์พืชสมุนไพร ตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการเก็บแบบไม่ทำลาย เก็บใช้แบบพอเพียง และ ปลูกเพิ่ม จากใจทีมทูตน้อยมัคคุเทศก์ รุ่นที่ 1
ข้อความเชิญชวน อนุรักษ์ แบบที่ 2	ร่วมมือกันคุ้มครองอนุรักษ์พืชสมุนไพร ตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการ “รู้จัก เก็บเป็น ใช้เป็น และคุ้มครอง อนุรักษ์” จากใจทีมทูตน้อยมัคคุเทศก์ รุ่นที่ 1
ข้อความรณรงค์ ข้อความที่ 1	อีกหนึ่งเหตุผลที่คนสะลวงควรอนุรักษ์พืชสมุนไพร “จะได้รักษาสมุนไพร ให้คงอยู่คู่รุ่นลูกรุ่นหลาน”
ข้อความรณรงค์ ข้อความที่ 2	อีกหนึ่งเหตุผลที่คนสะลวงควรอนุรักษ์พืชสมุนไพร “สามารถอนุรักษ์ไว้ ทั้งบ้านและป่าก็ได้ ไม่จำเป็นต้องทำลาย”
ข้อความรณรงค์ ข้อความที่ 3	อีกหนึ่งเหตุผลที่คนสะลวงควรอนุรักษ์พืชสมุนไพร “เพราะสมุนไพรเริ่ม จะหายไป คนในชุมชนไม่ใช้ประโยชน์”

ข้อความรณรงค์ ข้อความที่ 4	อีกหนึ่งเหตุผลที่คนสะลงควรอนุรักษ์พืชสมุนไพร “เป็นยาที่คนรุ่นหลังควรรู้จักและรักษาไว้”
ข้อความรณรงค์ ข้อความที่ 5	อีกหนึ่งเหตุผลที่คนสะลงควรอนุรักษ์พืชสมุนไพร “กินแล้วเกิดความภูมิใจเพราะเราปลูกเองทำเอง”
ข้อความรณรงค์ ข้อความที่ 6	อีกหนึ่งเหตุผลที่คนสะลงควรอนุรักษ์พืชสมุนไพร “สมุนไพรเริ่มหายไ เพราะคนในสมัยใหม่ไม่รักษา”
ข้อความรณรงค์ ข้อความที่ 7	อีกหนึ่งเหตุผลที่คนสะลงควรอนุรักษ์พืชสมุนไพร “ เพราะ สมุนไพรมีคุณค่าต่อเรา”
ข้อความรณรงค์ ข้อความที่ 8	อีกหนึ่งเหตุผลที่คนสะลงควรอนุรักษ์พืชสมุนไพร “สมุนไพรเป็น สมุนไพรของคนพื้นเมืองและสามารถใช้ได้ทั้งประเทศไทยและทั่วโลก”
ข้อความรณรงค์ ข้อความที่ 9	อีกหนึ่งเหตุผลที่คนสะลงควรอนุรักษ์พืชสมุนไพร “จะได้สืบสานความรู้ ตำนานการอนุรักษ์พืชสมุนไพร”
ข้อความรณรงค์ ข้อความที่ 10	อีกหนึ่งเหตุผลที่คนสะลงควรอนุรักษ์พืชสมุนไพร “แก้โรคต่างๆ ได้ หลายโรค

3. ผลจากการสร้างวิธีการสื่อสารในองค์ประกอบ “สื่อ” โดยการแปลงรูป
ความคิดผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน

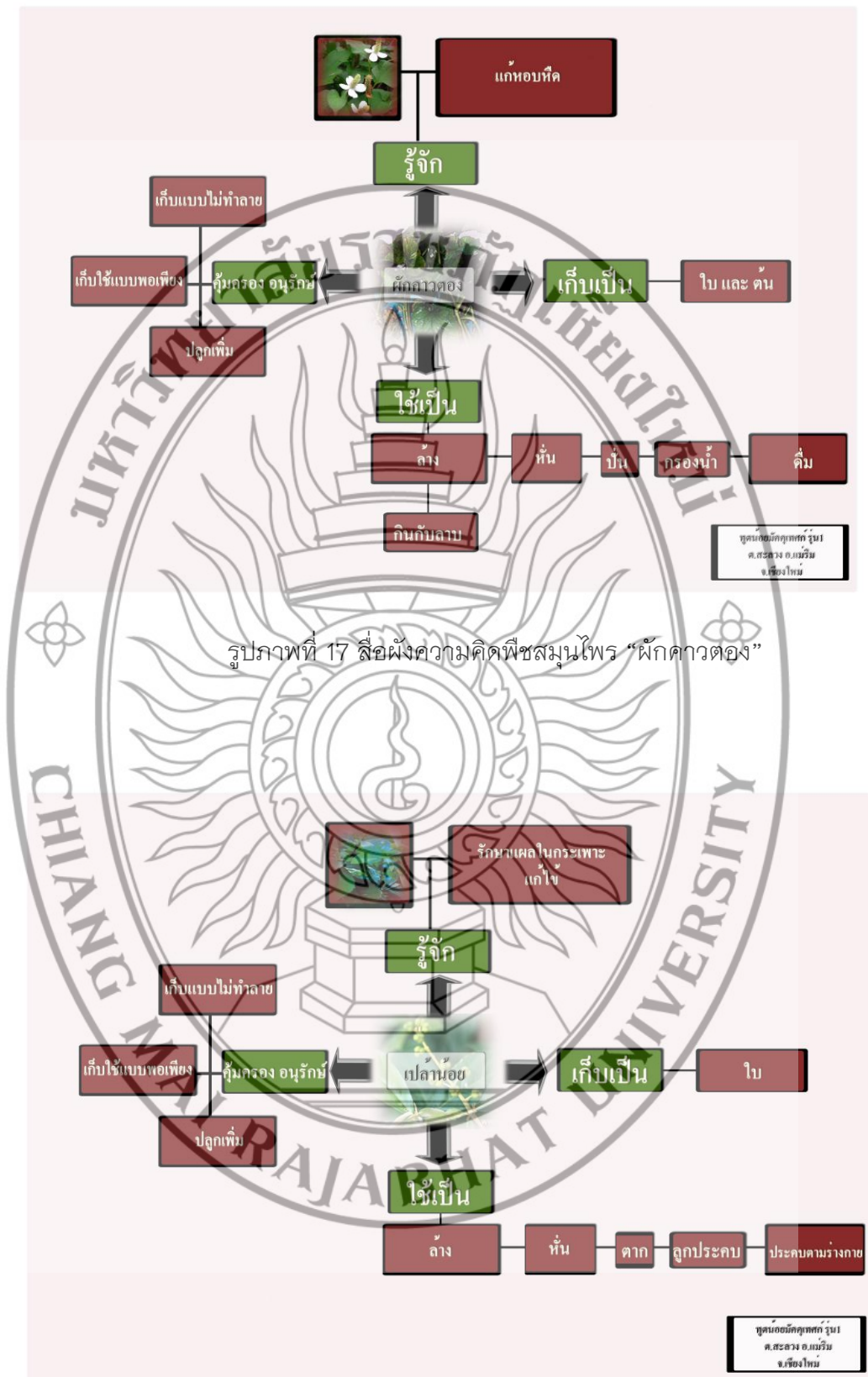
องค์ประกอบการสื่อสาร คือ สื่อ ที่ทูตน้อยมดคุเทศก์รุ่น 1 ร่วมกัน โดยการแปลง
รูปความคิดออกมาจากองค์ประกอบการสื่อสารคือ “สาร” สำหรับผลิตเป็นสื่อเพื่อเป็น
เครื่องมือสำหรับการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพร ผลการดำเนินกิจกรรมพบว่า “สื่อ” ที่ทูต
น้อยมดคุเทศก์รุ่น 1 ร่วมกันแปลงรูปความคิดออกมาเป็น “สาร” เพื่อผลิตสื่อเป็นเครื่องมือใน
การสื่อสารกับชุมชนในครั้งนี้นำประกอบด้วย 1) สื่อผังความคิดพืชสมุนไพร 2) สื่อโปสเตอร์
รณรงค์ 3) สื่อใบปลิวรณรงค์ และ 4) สื่อป้ายชื่อ ดังรายละเอียด

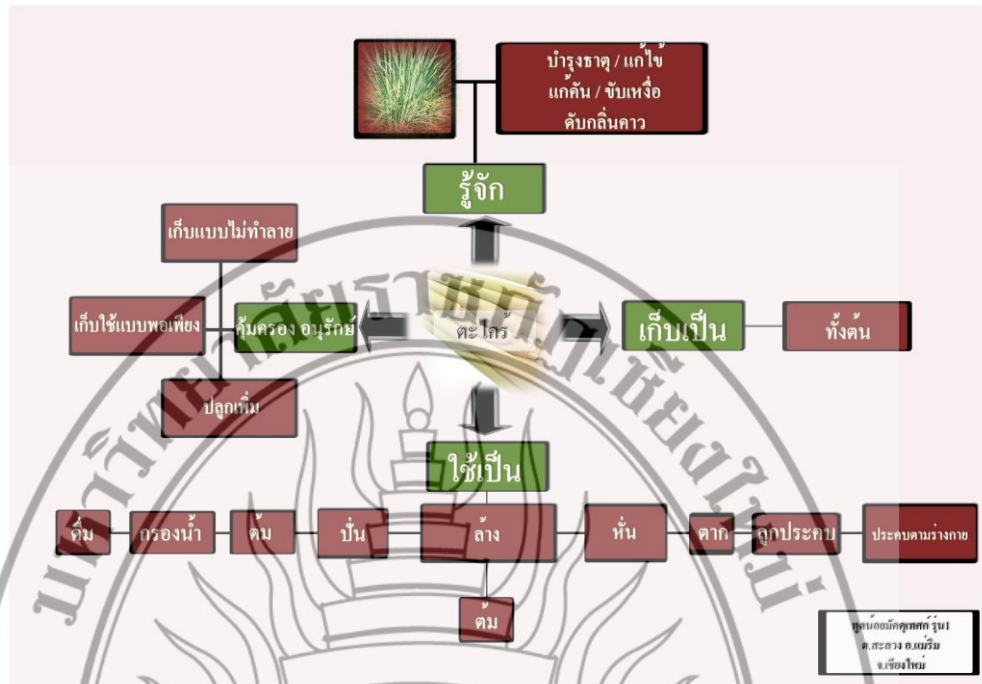
1) สื่อผังความคิดพืชสมุนไพร 12 ชนิด 12 รูปแบบ จำนวน 120 แผ่น เป็นสื่อที่เกิด
จากการเรียนรู้ของทูตน้อยมดคุเทศก์รุ่น 1 เกี่ยวกับพืชสมุนไพรในระหว่างขั้นตอนของกิจกรรม
สร้างมดคุเทศก์น้อย ที่ได้รับการถ่ายทอดจากหมอเมืองจนกระทั่งนำไปสู่ข้อสรุปของการ
จัดการความรู้ในรูปแบบที่จะช่วยให้เกิดการจดจำและเข้าใจได้ง่ายขึ้น คือผังความคิดซึ่งเป็นสิ่ง
ที่ทูตน้อยมดคุเทศก์น้อยรุ่นที่ 1 รู้จักและคุ้นเคยจากประสบการณ์ในการเรียนที่โรงเรียน ดัง
ตัวอย่างแสดงในรูปภาพที่ 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 และ 24

รูปภาพที่ 13 สื่อฝังความคิดพืชสมุนไพร “เห็กปลาหมอบ”

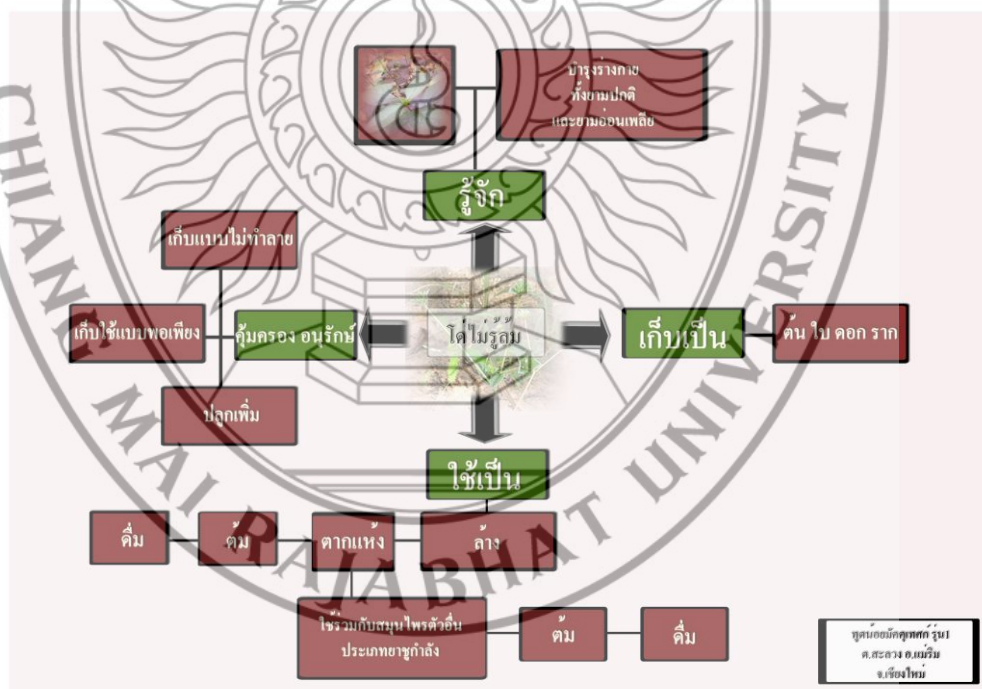
รูปภาพที่ 14 สื่อผังความคิดพีชสมุนไพรร “รางจืด”

รูปภาพที่ 16 สื่อผังความคิดพืชสมุนไพร “ไพล”

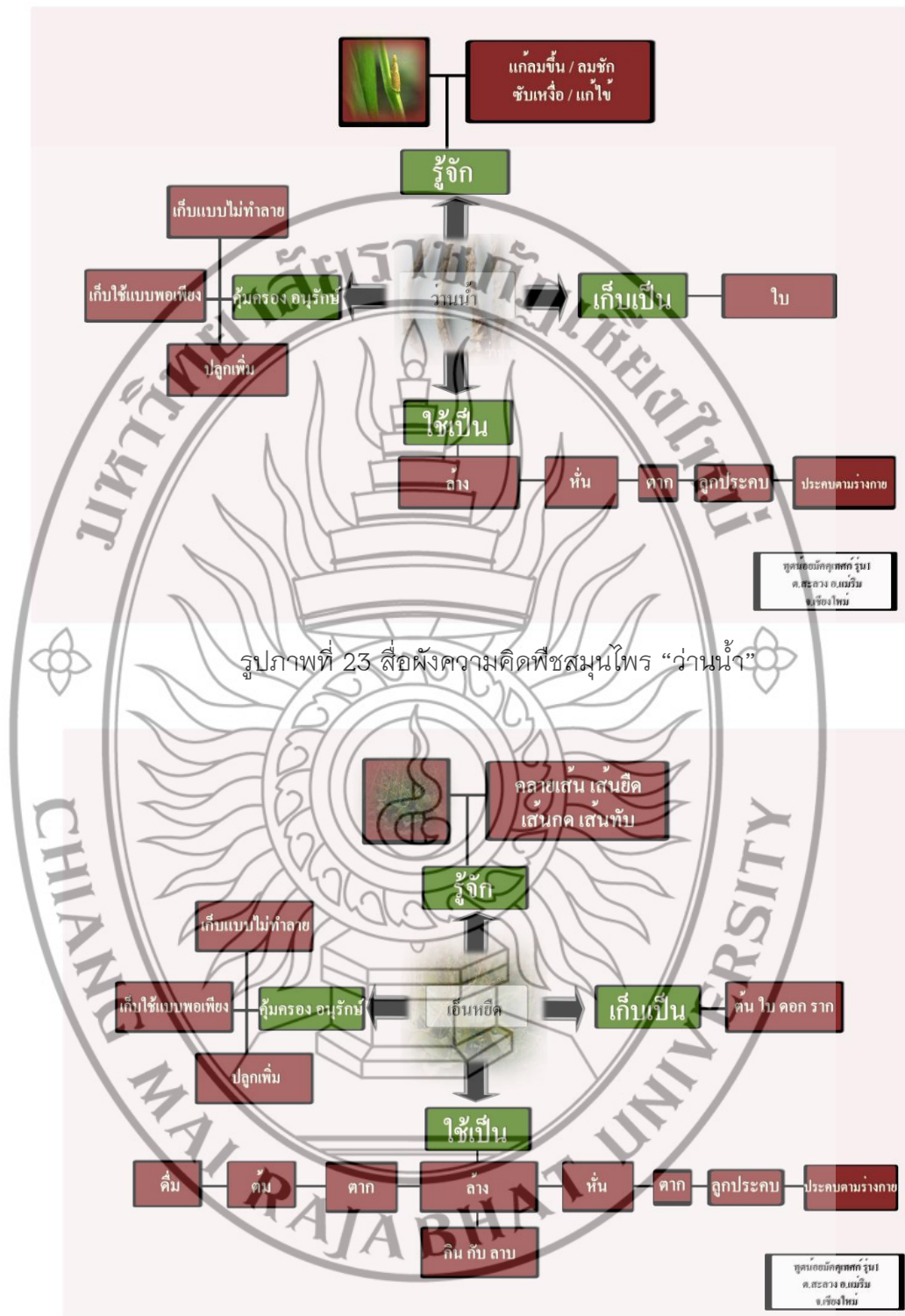

รูปภาพที่ 19 สื่อผังความคิดพืชสมุนไพร “ตะไคร้”

รูปภาพที่ 20 สื่อผังความคิดพืชสมุนไพร “ไต่ไม่รู้ล้ม”

รูปภาพที่ 22 สื่อผังความคิดพืชสมุนไพร “มะค้อนก้อม”

รูปภาพที่ 23 สื่อฟังความคิดพิชสมุนไพรร "วุ่นน้ำ"

รูปภาพที่ 24 สื่อฟังความคิดพิชสมุนไพรร "เอ็นหยึด"

2) สื่อโปสเตอร์รณรงค์ 2 รูปแบบ จำนวน 120 แผ่น เป็นสื่อที่ทูน้อยมคฺเทศก์
รุ่น 1 ร่วมกันเสนอความคิดร่วมกันและได้ผลผลิตเป็นสื่อโปสเตอร์รณรงค์

สื่อโปสเตอร์รณรงค์แบบที่ 1 แสดงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันที่จะแสดงออกถึงความรักของทีมงานน้อยมัคคุเทศก์รุ่น 1 ที่เชิญชวนให้ชุมชนอนุรักษ์พืชสมุนไพร โดยใช้พื้นสีชมพู แสดงถึงความรักและความสดใสของเยาวชน มีรูปของทีมงานน้อยมัคคุเทศก์รุ่น 1 แต่ละคนและสัญลักษณ์ของทีมเป็นรูปร่างกลมสีเขียวเขียนข้อความชื่อทีมล้อมรอบข้อความภาษาอังกฤษ “LOVE” เป็นวงกลม มีข้อความเชิญชวน “ร่วมมือกันคุ้มครองอนุรักษ์พืชสมุนไพร ตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการเก็บแบบไม่ทำลาย เก็บแบบพอเพียงและปลูกเพิ่ม” และข้อความแสดงถึงความจริงใจในการทำกิจกรรม “จากใจทีมงานน้อยมัคคุเทศก์ รุ่นที่ 1”

สื่อโปสเตอร์รณรงค์แบบที่ 2 แสดงถึงควมมีพลังของทีมงานน้อยมัคคุเทศก์น้อยรุ่น 1 ในการที่จะเชิญชวนให้ชุมชนร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์พืชสมุนไพร โดยใช้รูปภาพแสดงความเป็นทีม สีชมพูของพื้นหลังแสดงถึงความสดใส จริงใจ มีสัญลักษณ์ของทีมเป็นรูปร่างกลมสีเขียวเขียนข้อความชื่อทีม มีข้อความ “ร่วมมือกันอนุรักษ์พืชสมุนไพร ตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการ รู้จัก เก็บเป็น ใช้เป็นและคุ้มครองอนุรักษ์” และข้อความแสดงถึงความจริงใจในการทำกิจกรรม “จากใจทีมงานน้อยมัคคุเทศก์ รุ่นที่ 1” ดังตัวอย่างแสดงในรูปภาพที่ 25 และ 26 ตามลำดับ

รูปภาพที่ 25 สื่อโปสเตอร์รณรงค์ แบบที่ 1

รูปภาพที่ 26 สื่อโปสเตอร์รณรงค์ แบบที่ 2

3) สื่อโปสเตอร์รณรงค์ 10 รูปแบบ จำนวน 200 แผ่น เป็นสื่อที่ทูตน้อยมัคคุเทศก์รุ่น 1 ร่วมกันเสนอความคิด นำภาพของทูตน้อยมัคคุเทศก์แต่ละคนในอิริยาบถต่างๆ ที่สดใส กำลังสื่อสารด้วยข้อความอีกหนึ่งเหตุผลที่คนสละวงควรอนุรักษ์พืชสมุนไพร รวม 10 ข้อความ โดยใช้สัญลักษณ์กรอบข้อความที่มีปลายลูกศรชี้ออกมาจากตัวมัคคุเทศก์น้อยเป็นการแสดงถึงข้อความว่ามาจากคำพูดและความคิดของมัคคุเทศก์น้อย ได้แก่ “จะได้รักษาสมุนไพรให้คงอยู่ คู่รุ่นลูกรุ่นหลาน” “สามารถอนุรักษ์ไว้ทั้งบ้านและป่าก็ได้ ไม่จำเป็นต้องทำลาย” “เพราะสมุนไพรเริ่มจะหายไปในชุมชนไม่ใช่ประโยชน์” “เป็นยาที่คนรุ่นหลังควรรู้จักและรักษาไว้” “กินแล้วเกิดความภูมิใจเพราะเราปลูกเองทำเอง” “สมุนไพรเริ่มหายไปในสมัยใหม่ไม่รักษา” “เพราะสมุนไพรมีคุณค่าต่อเรา” “สมุนไพรเป็นสมุนไพรของคนพื้นเมืองและสามารถใช้ได้ทั้งประเทศไทยและทั่วโลก” “จะได้สืบสานความรู้ตำนานการอนุรักษ์พืชสมุนไพร” “แก้โรคต่างๆ ได้หลายโรค โดยทั้ง 10 ข้อความเหล่านี้เป็นข้อความที่มาจากการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดและมุมมองของทูตน้อยมัคคุเทศก์น้อยรุ่น 1 และคัดเลือกร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีข้อความเชิญชวนในลักษณะของการแสดงความร่วมมือกันของชุมชนในการอนุรักษ์พืชสมุนไพรคือ “ร่วมมือกันอนุรักษ์พืชสมุนไพร ตำบลดสะลวง อำเภอมะแมร์ จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการ รู้จัก เก็บเป็น ใช้เป็นและคุ้มครองอนุรักษ์”และข้อความแสดงตัวตนของผู้ส่งสารอย่างจริงใจคือ “จากใจ ทีมทูตน้อยมัคคุเทศก์ รุ่น 1” ซึ่งเป็นการแสดงเจตนารมณ์ว่าจะต้องมีทูตน้อยมัคคุเทศก์รุ่นต่อไปของตำบลดสะลวง อำเภอมะแมร์ จังหวัดเชียงใหม่ และชื่อ สกุล

โรงเรียน ของมัคคุเทศก์น้อย โดยสื่อใบปลิวทั้ง 10 แบบนี้ใช้พื้นสีหลังเป็นสีที่เน้นถึงความสดใส
ทั้งหมด ดังตัวอย่างแสดงในรูปภาพที่ 27 28 29 30 และ 31 ตามลำดับ

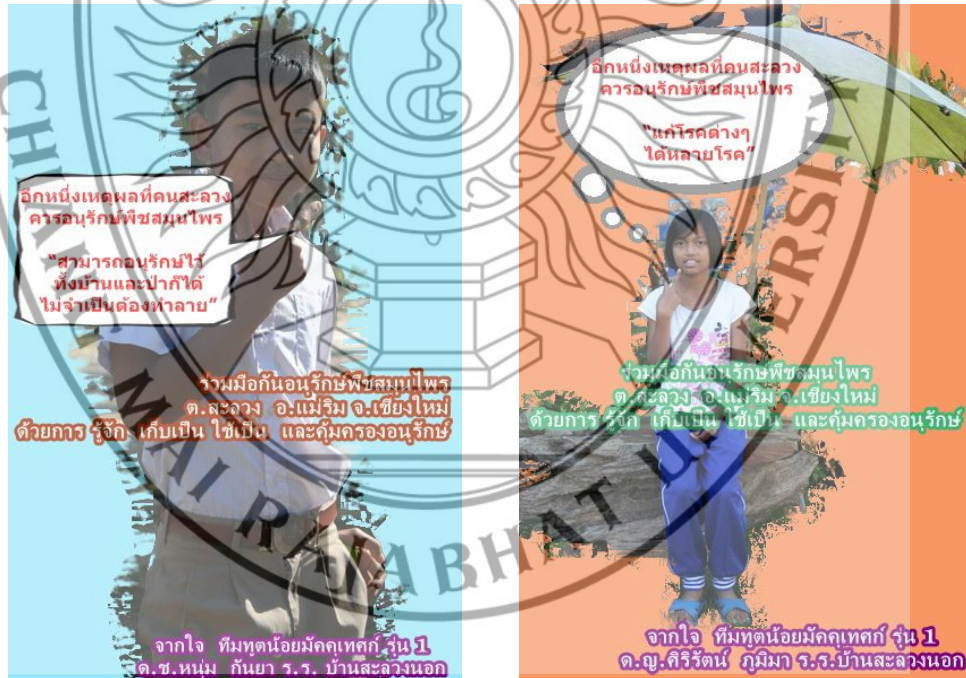
รูปภาพที่ 27 สื่อใบปลิวรณรงค์ แบบที่ 1 และ แบบที่ 2

รูปภาพที่ 28 สื่อใบปลิวรณรงค์ แบบที่ 3 และ แบบที่ 4

รูปภาพที่ 29 สื่อใบปลิวรณรงค์ แบบที่ 5 และ แบบที่ 6

รูปภาพที่ 30 สื่อใบปลิวรณรงค์ แบบที่ 7 และ แบบที่ 8

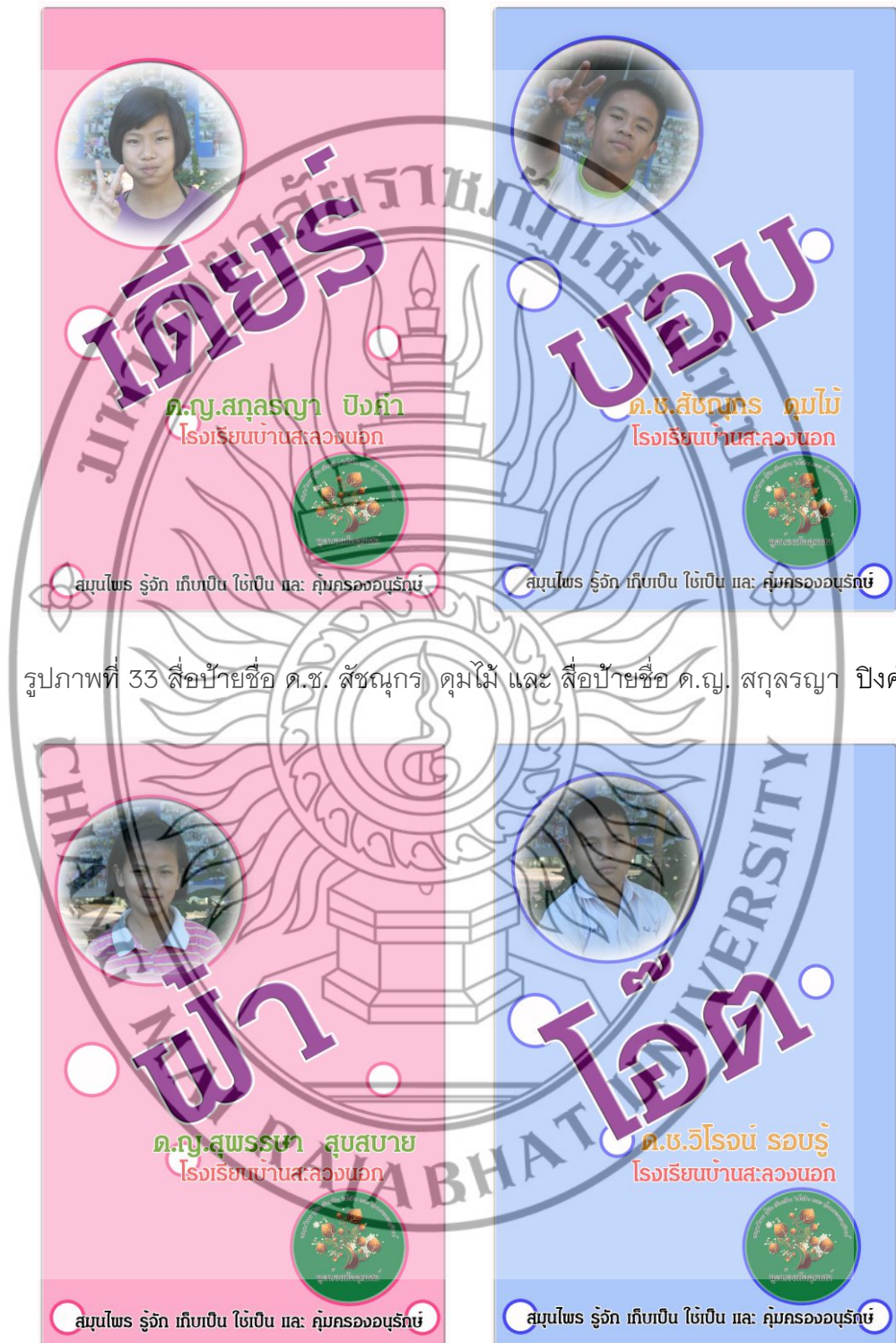

รูปภาพที่ 31 สื่อใบปลิวรณรงค์ แบบที่ 9 และ 10

4) สื่อป้ายชื่อ จำนวน 10 ป้าย เป็นสื่อที่แสดงถึงความเป็นทีมที่มีสัญลักษณ์ของ
ทีมเป็นโลโก้ ชื่อ สกุล ชื่อเล่น โรงเรียน และรูปภาพของทูตน้อยวิถีเกษตรแต่ละคน ข้อความ
"สมุนไพร รุ้จัก เก็บเป็น ใช้เป็น และคุ้มครองอนุรักษ์" ใช้พื้นหลังสีฟ้าและสีชมพูตัวอย่างดัง
แสดงในรูปภาพที่ 32 33 34 35 และ 36

รูปภาพที่ 32 สื่อป้ายชื่อ ด.ญ.อัญประเสริฐ รักดี และ สื่อป้ายชื่อ ด.ช.หนุ่ม กันยา

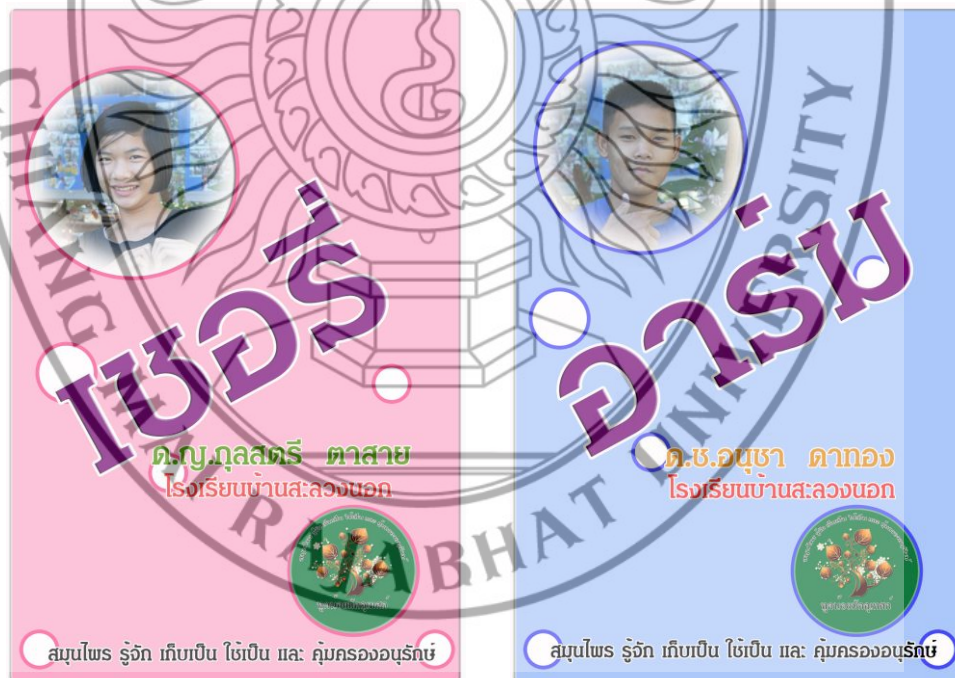

รูปภาพที่ 33 สื่อบ้ายชื่อ ค.ช. สัชนุกร ดุมไม้ และ สื่อบ้ายชื่อ ค.ญ. สฤทธญา ปิงคำ

รูปภาพที่ 34 สื่อบ้ายชื่อค.ญ.สุพรรณษา สุขสบาย และสื่อบ้ายชื่อ ค.ช.วิโรจน์ รอบรู้

รูปภาพที่ 35 สื่อนำยชื่อ ด.ญ. ศิริรัตน์ กุมบ้า และสื่อนำยชื่อ ด.ช.เกียรติศักดิ์ ใจบาล

รูปภาพที่ 36 สื่อนำยชื่อ ด.ญ. กุลสตรี ตาสาย และ สื่อนำยชื่อ ด.ช.อนุชา ดาทอง

4. ผลจากการสร้างวิธีการสื่อสารและการนำเสนอผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน

ทูตน้อยมัจจุเทศก์น้อยรุ่นที่ 1 ที่ผ่านการฝึกอบรมแล้ว และจะต้องลงพื้นที่สื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพรในลักษณะ “รู้จัก เก็บเป็น ใช้เป็น และคุ้มครองอนุรักษ์” กับคนในชุมชนสะลง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการสื่อสารกับชุมชนบ้านสะลงนอกซึ่งมีจำนวน 9 หมู่ มีวิธีการสื่อสารโดยใช้เครื่องมือสื่อสาร ที่ทูตน้อยมัจจุเทศก์รุ่นที่ 1 ร่วมกันผลิต ได้แก่ สื่อผังความคิดพืชสมุนไพร สื่อโปสเตอร์ณรงค์ สื่อใบปลิวณรงค์ และสื่อป้ายชื่อ และมีการแบ่งกลุ่มทูตน้อยมัจจุเทศก์รุ่น 1 ออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยทูตน้อยมัจจุเทศก์รุ่น 1 ที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการสื่อสารเกี่ยวกับพืชสมุนไพรทุกระดับ

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยทูตน้อยมัจจุเทศก์รุ่น 1 ที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการสื่อสารเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในระดับดี มาก จำนวน 1 คน ระดับดี 1 คน และระดับปานกลาง 1 คน

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยทูตน้อยมัจจุเทศก์รุ่น 1 ที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการสื่อสารเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในระดับดี มาก จำนวน 1 คน ระดับดี 1 คน และระดับพอใช้ได้ 1 คน

กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยทูตน้อยมัจจุเทศก์รุ่น 1 ที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการสื่อสารเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในระดับดี มาก จำนวน 1 คน ระดับดี 1 คน ระดับปานกลาง 1 คน และระดับพอใช้ได้ 1 คน

สำหรับขั้นตอนในการนำเสนอการสื่อสารกับชุมชนประกอบด้วย ขั้นตอนการแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์การทำกิจกรรม สื่อสาร ตอบคำถาม ขอบคุณ มอบสื่อผังความคิดพืชสมุนไพรและสื่อใบปลิวณรงค์ และขออนุญาตติดสื่อโปสเตอร์ณรงค์

5. ผลจากการพัฒนาพื้นที่แหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพร

จากการวิจัยครั้งนี้แหล่งเรียนรู้พืชสมุนไพร “สวนสมุนไพร” โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลสะลง มีจำนวนพืชสมุนไพรจำนวน 33 ชนิด ดังนี้ กฤษณา การบูร บำหม้า สารเงิน เปล้าเงิน เปล้าน้อย ขนุน กล้วยดิบ บุรนาค เลี้ยว สะเลียม(สะเดา) มะคอกก้อม (มะรุม) เล็บครุฑ รางจืด บาลันไม้(เพกา) หนุมารประสานกาย ทองพันชั่ง น้อยหน้า หนู

มารนั้งแท่น ผักหวาน ไม้ดุ่ม ผักก้านเถิง พุด กวางตุ้ง จุ่มป่า ลำดวน ชอง ออฟ อเมริกัน
ตะไคร้หอม ดอกแก้ว ไม้ซี่ดิว ซี้เหล็ก โกศล เอื่องหมายนา บอระเพ็ด และมีการพัฒนาป้าย
ชื่อ ให้กับสมุนไพรมะละต้นโดยการระบุชื่อ สรรพคุณ และเชิญชวนอนุรักษ์พืชสมุนไพรมะ
ตัวอย่างป้ายชื่อสมุนไพรมะ ดังแสดงในรูปภาพที่ 37 38 39 40 41 และ 42

รูปภาพที่ 37 ป้ายชื่อสมุนไพรมะ “ซี้เหล็ก”

รูปภาพที่ 38 ป้ายชื่อสมุนไพรมะ “ไม้ดุ่ม”

รูปภาพที่ 40 ป้ายชื่อสมุนไพร “สารเงิน”

รูปภาพที่ 41 บ้ายชื่อสมุนไพร “เพกา”

รูปภาพที่ 42 บ้ายชื่อสมุนไพร “ผักก้านเถิง”

ส่วนที่ 3 ผลจากการดำเนินกิจกรรมภาคคุเทศก์น้อยลงพื้นที่สื่อสารกับชุมชน

“ทูตน้อยมัคคุเทศก์รุ่นที่ 1” ที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วลงพื้นที่สื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพรในลักษณะ “รู้จัก เก็บเป็น ใช้เป็น และคุ้มครองอนุรักษ์” กับคนในชุมชนสะลวง ครั้งนี้ เป็นการลงพื้นที่กับบ้านสะลวงนอก อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 9 หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือน 313 ครัวเรือน (แผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสะลวง 2552-2554 : 4) ระหว่างวันที่ 22-26 มีนาคม 2553 โดยมีการใช้เครื่องมือสื่อสาร ที่ทูตน้อยมัคคุเทศก์รุ่นที่ 1 ร่วมกันแปลงรูปความคิดผลิตออกมา ได้แก่ สื่อผังความคิดพืชสมุนไพร 12 ชนิด 12 รูปแบบ จำนวน 120 แผ่น สื่อโปสเตอร์รณรงค์ 2 รูปแบบ จำนวน 120 แผ่น สื่อใบปลิวรณรงค์ 10 รูปแบบ จำนวน 200 แผ่น และสื่อป้ายชื่อจำนวน 10 ป้าย c) มีการแบ่งกลุ่มทูตน้อยมัคคุเทศก์รุ่น 1 ออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยทูตน้อยมัคคุเทศก์รุ่น 1 ที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการสื่อสารเกี่ยวกับพืชสมุนไพรทุกระดับ

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยทูตน้อยมัคคุเทศก์รุ่น 1 ที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการสื่อสารเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในระดับดี มาก จำนวน 1 คน ระดับดี 1 คน และระดับปานกลาง 1 คน

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยทูตน้อยมัคคุเทศก์รุ่น 1 ที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการสื่อสารเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในระดับดี มาก จำนวน 1 คน ระดับดี 1 คน และระดับพอใช้ได้ 1 คน

กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยทูตน้อยมัคคุเทศก์รุ่น 1 ที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการสื่อสารเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในระดับดี มาก จำนวน 1 คน ระดับดี 1 คน ระดับปานกลาง 1 คน และระดับพอใช้ได้ 1 คน

สำหรับขั้นตอนในการสื่อสารกับชุมชนคือแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์การทำกิจกรรม สื่อสาร ตอบคำถาม ขอขอบคุณ มอบสื่อผังความคิดพืชสมุนไพรและสื่อใบปลิวรณรงค์ และขออนุญาตติดสื่อโปสเตอร์รณรงค์

รูปภาพที่ 43 “ทูตน้อยมัคคุเทศก์รุ่นที่ 1” ลงพื้นที่สื่อสารกับชุมชน

ส่วนที่ 4 ผลจากการดำเนินกิจกรรมสำรวจชุมชนภายหลังมัคคุเทศก์น้อยลงพื้นที่สื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพร

กิจกรรมนี้เป็นการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์ความรู้สึกของคนในชุมชนที่ได้รับการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพรภายใต้กรอบ “รู้จัก เก็บเป็น และคุ้มครองอนุรักษ์” จากมัคคุเทศก์น้อย จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมพบว่าชุมชนบ้านสะลงนอกทุกคนที่ได้รับการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพรจากทูตน้อยมัคคุเทศก์รุ่น 1 มีความสนใจกับกิจกรรมและให้ความร่วมมือกับการทำกิจกรรมทุกคน

และจากการสัมภาษณ์ จำนวน 30 คนพบว่า

1. ชุมชนบ้านสะลงนอกทุกคนที่ได้รับการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพรจากทูตน้อยมัคคุเทศก์มีความชอบกับกิจกรรมการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพรของชุมชนจากทูตน้อยมัคคุเทศก์

2. ชุมชนบ้านสะลงนอกทุกคนที่ได้รับการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพรจากทูตน้อยมัคคุเทศก์มีความต้องการให้ดำเนินกิจกรรมการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพรของชุมชนโดยทูตน้อยมัคคุเทศก์ต่อไป

3. ชุมชนบ้านสะลงนอกร้อยละ 90 ที่ได้รับการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพรจากทูตน้อยมัคคุเทศก์มีความต้องการให้ดำเนินกิจกรรมการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพรของชุมชนโดยทูตน้อยมัคคุเทศก์ต่อไปเป็นประจำต่อเนื่องเดือนละครั้ง ร้อยละ 5 ต้องการให้

ดำเนินกิจกรรมต่อไป 2 เดือนทำกิจกรรม 1 ครั้ง และร้อยละ 5 ต้องการให้ดำเนินกิจกรรม ปีละครั้ง และบ่อยครั้งเท่าที่จะทำได้

4. ชุมชนบ้านสะลงนอกทุกคนที่ได้รับการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพรจากทวดน้อยมัคคุเทศก์มีความเห็นว่าการดำเนินกิจกรรมการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพรของชุมชนโดยทวดน้อยมัคคุเทศก์มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์พืชสมุนไพรของชุมชนตำบลสะลงได้ต่อไปในอนาคต แต่ต้องทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

5. ชุมชนบ้านสะลงนอกทุกคนที่ได้รับการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพรจากทวดน้อยมัคคุเทศก์มีความเห็นว่ารูปแบบการสื่อสารในการดำเนินกิจกรรมการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์พืชสมุนไพรของชุมชนโดยทวดน้อยมัคคุเทศก์ในครั้งนี้ดีแล้ว แต่ต้องเพิ่มทักษะการสื่อสารโดยการฝึกปฏิบัติ และลงพื้นที่สื่อสารกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง

